

Posudek školitelky na bakalářskou práci Bc. Petry Broumské

Automaty ve školách a jejich vliv na výživové zvyklosti žáků 2. stupně základní školy

Školitelka: PhDr. Helena Hnilicová, Ph.D.

Bakalářská práce má celkem 67 stran textu, včetně literatury. Její součástí je navíc sedm příloh, z nichž nejdůležitější jsou dotazník, který byl použit v rámci výzkumné části práce a přílohy obsahující grafy s výsledky dotazníkového šetření. Dotazník je vlastním dílem autorky a představuje hlavní výzkumnou metodu. Další přílohou je plné znění Vyhlášky č. 282/2016 Sb. *O požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama, a které lze nabízet k prodeji ve školách a školních zařízeních*, hovorově označované jako „pamlsková“ vyhláška a v příloze také nalezneme doporučené denní výživové dávky pro školní stravování.

Práce má část teoretickou a empirickou. Teoretická část představuje nástin teoretických poznatků vztahujících se k vývoji dětí školního věku ve vztahu k výživě, včetně přehledu hlavních nutrietů, vitamínů a stopových prvků a stručného nástinu současných výživových trendů. Autorka věnuje přiměřenou pozornost poruchám příjmu potravy u dětí, zejména pak nadváze a obezitě. Tyto poznatky dává do kontextu životního stylu a výživových zvyklostí dětí staršího školního věku, kdy věnovala zvláštní pozornost zdraví, životnímu stylu a výživovým zvyklostem dětí romského původu. V intencích práce se také věnuje problematice umístování automatů ve školách a jejich regulací v zahraničí.

Empirická část představuje dotazníkové šetření, ve kterém autorka zjišťovala jednak přítomnost automatů a bufetů ve školách, jednak jejich obsah a jak často je děti využívají a jaké jsou jejich nákupní preference v souvislosti s přijetím vyhlášky regulující nabídku potravin i nápojů ve školách. Součástí šetření bylo rovněž zjišťování výživových zvyklostí žáků a mapování jejich názorů na automaty ve školách v kontextu zdravé výživy a výchovy ke zdraví. Výzkum se uskutečnil na šesti školách na Chomutovsku, z nichž tři byly „standardní“ školy běžného typu, dvě školy byly umístěny v blízkosti sociálně vyloučených lokali, a tudíž s větším zastoupením romských dětí a jedna škola byla sportovně zaměřená „výběrová“ škola. Autorka získala a zpracovala celkem 378 řádně vyplněných dotazníků. Záměrem bylo zjistit, zda se výsledky liší podle typů škol, a pokud ano, v čem.

Z obsahového hlediska je teoretická část pro účely bakalářské práce dostačující. Lze jí vytknout jistou rozvláčnost a opakování již uvedených a někdy všeobecně známých informací, jako např. zdůrazňování významu rodiny ve výchově ke zdravé výživě. V části zabývající se vlivem reklamy na děti postrádám zmínku o tom, zda a jak by toto téma mohlo či mělo být zahrnuto do výuky ve školách. Z hlediska požadavků na odborné práce lze mít výhradu ke způsobu uvádění literárních odkazů, kdy není vždy zcela jasné, ke které informaci z rozsáhlé pasáže se literární reference vztahuje (viz např. na stranách 5 - 9).

Největším přínosem bakalářské práce je její empirická část. Je třeba ocenit, že autorce se podařilo úspěšně realizovat poměrně rozsáhlý výzkum, a to za použití vlastní výzkumné

metody. Výzkumné šetření mělo jasně definovaný cíl a stanovené hypotézy, které autorka ověřovala. Použitá metodologie, tj. dotazník i jeho distribuce odpovídá stanoveným cílům. Metodologicky správně byl dotazník nejdříve pilotně ověřen na malém vzorku a poté upraven do konečné podoby. Dotazník je po obsahové i formální stránce vhodně koncipován, otázky i nabízené odpovědi jsou srozumitelné, žáci mohou vybírat ze čtyř, resp. tří nabízených možností. U některých otázek měli žáci navíc možnost doplnění odpovědi volnou formou, což zvýšilo výtěžnost dotazníku. Z metodologického hlediska je určitým problémem skutečnost, že počet žáků v jednotlivých typech škol je nevyvážený, a tak je srovnávání výsledků nedostatečně podložené. Získané výsledky je proto nutné interpretovat s velkou opatrností a považovat je za orientační. Autorka si to uvědomuje a poukazuje na to.

K méně vydařeným stránkám empirické části patří zpracování a prezentace výsledků a závěrů. Přílohou práce je celkem 38 grafů, ukazující odpovědi žáků v jednotlivých položkách dotazníku podle typů škol, včetně výsledků pro celý soubor. Grafické výsledky jsou nepochybně zajímavé, přínosné a relevantní, ale také poněkud nepřehledné. Práci by prospělo jejich další třídění, směřující k zdůraznění podstatných, a podle autorky nejdůležitějších resp. nejpřínosnějších výsledků.

Tato připomínka se vztahuje i k závěrečné kapitole č. 7 „Diskuse a Závěry“. Autorka získala celou řadu zajímavých výsledků, které v této části popisuje a interpretuje, a to na celkem třinácti stránkách. K důležitým zjištěním patří například to, že na školách s větším zastoupením romských žáků je „pamlsková“ vyhláška častěji nedostatečně respektovaná, což ještě přispívá k existujícímu znevýhodnění romských dětí v oblasti zdravé výživy. Z mého pohledu by práci prospělo, pokud by se tato kapitola omezila pouze na diskusi a interpretaci výsledků v souvislosti s výživovými zvyklostmi žáků i s nabídkou a nákupem potravin a nápojů ze školních bufetů před i po přijetí regulačních opatření, případně na další souvislosti. Vlastním závěrům by měla být věnována samostatná a stručnější kapitola, ve které by byly shrnuty hlavní výzkumná zjištění a zdůrazněny - z pohledu autorky - podstatné výsledky a případně i formulovány doporučení pro dozorové orgány. Souhrn výsledků je sice k dispozici v abstraktu bakalářské práce, nicméně abstrakt je již z povahy věci příliš stručný.

Přes tyto kritické připomínky je potřeba zdůraznit, že získané výzkumné výsledky mají velký odborný potenciál. Pokud by autorka výsledky dále podrobněji analyzovala, utřídila, více interpretovala a shrnula, získala dost podkladů a cenných informací pro publikování zajímavého článku v odborném tisku. Takový článek by jistě oslovil učitele základních škol, zdravotnické i školní dozorové orgány, odborníky na výživu a zdraví a nepochybně také i rodičovskou veřejnost. V budoucnu by také bylo možné replikovat výzkum na reprezentativním vzorku respondentů a tak zároveň monitorovat, jak se situace v oblasti automatů, jejich nabídky a využívání vyvíjí.

Závěr:

Hodnocená práce z hlediska rozsahu, obsahu i formálních náležitostí splňuje požadavky kladené na bakalářské práce. Doporučuji ji ohodnotit známkou **velmi dobře**.

Otázka k obhajobě: Které výsledky a závěry považuje autorka za nejvíce přínosné a proč?

PhDr. Helena Hnilicová, Ph.D.

Univerzita Karlova

1. Lékařská fakulta

Ústav veřejného zdravotnictví a medicínského práva